

**St Michel – Vauhtijuhlan vuodet 1981 – 2020 -historiikin
kirjoittaminen Mikkelin Ravirata Oy:n tilauksesta**

Ville Toivonen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

AMK-opinnäytetyö

2022

Medianomin tutkinto

Tiivistelmä

Tekijä

Ville Toivonen

Tutkinto

Medianomi

Opinnäytetyön nimi

St Michel – Vauhtijuhlan vuodet 1981 – 2020 -historiikin kirjoittaminen Mikkelin Ravirata Oy:n tilauksesta

Sivu- ja liitesivumäärä

23+1

Tiivistelmä

Produktimuotoisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi St Michel -ravitapahtuman 40-vuotishistoriikki kilpailun järjestäjä Mikkelin Ravirata Oy:n tilauksesta. 256-sivuinen kirja ilmestyi heinäkuussa 2021 osana St Michel -ravien 40-vuotisjuhlallisuuksia.

Opinnäytetyöhön kuuluvana osana kirjaan toteutettiin tekstisisältö, valittiin kuvat, valvottiin taitto ja muutenkin vastattiin kirjan sisällöstä ja sen valmistumisesta aikataulussa. Painotuotteen kustantamisesta vastasi tilaajayhtiö.

St Michel on Suomen suurin samalla paikkakunnalla joka vuosi järjestettävä raviurheilun yleisötapahtuma. Kilpailu syntyi 1980-luvun alussa raviurheilun voimakkaan kasvun aikana, mutta toisin kuin monet muut nousukaudella syntyneet kilpailut, St Michel on jatkanut suur-tapahtumana läpi suhdanteiden vaihtumisen. Mikkelin ravirata ja etenkin St Michel tunnetaan Euroopassa ja laajemminkin poikkeuksellisen nopeasta kaviourastaan. Mikkelissä on saavutettu useita maailmanennätyksiä, monia Euroopan ennätyksiä ja lukemattomia Suomen ennätyksiä, minkä takia pienen suomalaiskaupungin ravirata on kasvanut paljon luontaista merkitystään suuremmaksi toimijaksi Suomen ja koko Euroopan raviurheilussa.

Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt kirja esittelee sekä St Michelin että Mikkelin raviradan vaiheet niiden syntyajoista 2020-luvulle asti. Kirjaa varten haastateltiin yli sataa ihmistä, minkä lisäksi tietoa on ammennettu lehtileikkeistä, raviradan omista arkistoista sekä hevosalan kirjallisuudesta sekä tekijän omasta tietopohjasta.

Työn tavoitteena oli tehdä pätevä tieto- ja hakuteos, joka ei kuitenkaan olisi puiseva historiikki, vaan pyrkimyksenä oli tehdä historiikista kirja, joka olisi miellyttävä lukea ja selata ja sitä olisi helppo lähestyä, vaikka lukija ei olisi ravi-alan asiantuntija.

Tässä opinnäytetyössä esitellään kirjan tekemisen liittyvät vaiheet sekä avataan prosessiin ja lopputulokseen vaikuttaneita tekijöitä.

Asiasanat

Raviurheilu, historiikit, urheiluhistoria, Mikkelin

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tausta.....	1
1.2	Toimeksiantajan esittely.....	1
2	Tietopohja	2
2.1	Laadulliset vaatimukset.....	2
3	Tiedon hankkiminen	4
3.1	Lehtileikkeet.....	5
3.2	Henkilöhaastattelut	6
3.3	Videoarkistot	7
3.4	Muu kirjallisuus	7
3.5	Omat pohjatiedot.....	7
4	Kirjan tuotantoprosessi.....	9
4.1	Laajuus, ulkoasu ja taitto.....	9
4.2	Sisällön suunnittelu	10
4.3	Kuvitus	11
4.4	Sisällön tuottaminen käytännössä.....	13
4.5	Tilasto-osuudet	15
5	Haasteet.....	18
5.1	Aineiston rajaaminen.....	18
5.2	Aikatauluhaasteet	19
6	Pohdinta.....	21
6.1	Palaute	21
6.2	Omat havainnot lopputuloksesta	22
	Lähdeluettelo	24

1 Johdanto

Produktimuotoisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa St Michel -ravikilpailun 40-vuotishistoriikki Mikkelin Ravirata Oy:n tilaamana. Lopputuloksena ilmestyi heinäkuussa 2021 tilaajan kustantama 256-sivuinen kirja St Michel – Vauhtijuhlan vuodet 1981 – 2020.

1.1 Tausta

Historiikkiprojekti käynnistyi tilaajan osalta keväällä 2020, jolloin raviratayhtiön hallitus teki päätöksen edessä olevan 40-vuotisjuhlavuoden huomioimisesta St Michel -ravien historiikilla. Paikallisin voimin tehdyn alustavan suunnittelun jälkeen raviratayhtiön toimitusjohtaja Kari Tiainen otti syyskuussa 2020 yhteyttä tämän opinnäytetyön tekijään tiedustellen mahdollisuutta historiikin kirjoittamiseen. Yhteisymmärrys historiikin toteuttamisesta syntyi lyhyiden neuvottelujen jälkeen.

Historiikin tekeminen oli ajankohtaista paitsi edessä olevan juhlavuoden, myös St Michel -ravitapahtumaan liittyvien avainhenkilöiden ikääntymisen johdosta. 40-vuotishistoriikkia tehtäessä lähes kaikki tapahtuman ja raviradan viime vuosikymmenten merkittävimmät henkilöt olivat haastateltavissa, mutta osa heistä oli jo yli 80-vuotiaita, joten projekti oli syytä toteuttaa nyt, kun tärkeät ihmiset olivat vielä haastateltavissa.

1.2 Toimeksiantajan esittely

Toimeksiantaja on Mikkelin raviradan toimintaa pyörittävä Mikkelin Ravirata Oy. Ravirata-osakeyhtiö on perustettu vuonna 1973. Yhtiön suurin omistaja on alusta asti ollut Mikkelin kaupunki, ja 2000-luvulla Mikkelin kaupungista on tullut yhtiön enemmistöomistaja ja sen myötä raviratayhtiöstä kaupungin konserniyhtiö.

Mikkelin raviradalla järjestetään vuosittain 16 ravit, joista merkittävimmät ovat heinäkuussa ajettavat St Michel -ravit. St Michel on raviurheilun tunnetuimpia brändejä, ja pitkälti sen myötä Mikkelin ravirata tunnetaan koko raviurheiluvassa Euroopassa. Mikkelin raviradan vahvuus on läpi vuosikymmenten ollut itse urheiluareena eli ravirata, joka on tunnetusti yksi maailman nopeimmista. St Michel -ravitapahtumaa on alusta asti myyty ja rakennettu nimenomaan vauhdin ympärille.

Ilman St Michel -raveja Mikkeli olisi pienehkö suomalainen maakuntaravirata. Oma, kansainvälinen ravitapahtuma kuitenkin käytännössä tuplaa Mikkelin Ravirata Oy:n liikevaihdon ja nostaa sen sekä taloudellisesti että toiminnallisesti suuremmaksi raviradaksi kuin sen toimintaympäristö luontaisesti edellyttäisi.

2 Tietopohja

Tilattu produkti on historiikki, joka määritellään historialliseksi yleiskatsaukseksi (Ikola 1986, 254). Historiikki ei ole akateeminen tutkielma tai kaikkea mahdollista taustatietoa käsittelemään pyrkivä historiankirjoitus, ja historiikin ominaispiirteitä verrattuna osaan muista mennyttä aikaa käsittelevistä kirjoista on lähtökohta sen luettavuudesta ja käytettävyydestä.

Historiikin on tarkoitus olla luotettava esitys menneisyydestä, mutta historiikilla ei yleensä ole tutkimuksellisia erityistavoitteita (Katajala 1990, 19). Historiikiksi ei kuitenkaan pidä kutsua kuulopuheiden perusteella kirjoitettua lehtistäkään (Katajala 1990, 18).

Historiikin tietopohja koostuu erilaisista lähteistä. Lähteet voidaan jakaa karkeasti ”koviin” ja ”pehmeisiin” lähteisiin (Katajala 1990, 26-27). Kovia lähteitä ovat faktapitoiset aineistot kuten erilaiset tilastot ja pöytäkirjat, viranomaisviestintä sekä muu puhtaasti faktasisältöihin perustuva aineisto. Pehmeitä lähteitä on ennen kaikkea haastateltavien muistitieto, mutta on hyvä muistaa pehmeisiin lähteisiin kuuluvan myös lehtikirjoitukset. Kaikki esimerkiksi tapahtumista lehtiartikkeleissa aikanaan raportoitu on kuitenkin juttujen kirjoittajien valitsemaa ja oman ajattelunsa ja mahdollisesti myös arvomaailmansa läpi suodattamaa, eikä sellaisenaan puolueetonta, virheetöntä tai muutenkaan subjektiivisuudesta vapaata materiaalia, mikä pitää muistaa sitä lähteenä käytettäessä.

Historiikin laajuutta ei ole lähtökohtaisesti määritetty, mutta Nykysuomen oppaassa historiikkia kuvaillaan lyhyeksi suppean aiheen kuvaukseksi, varsinkin tietyn laitoksen tai yhdistyksen vaiheista (WSOY 2002, 186). Opinnäytetyön produktina syntynyt historiikki oli tässä katsannossa melko laaja, mutta ei toki mitenkään poikkeuksellinen.

2.1 Laadulliset vaatimukset

Vaikka historiikki ei ole rakenteellisilta vaatimuksiltaan kaikkein vaativin tiedon kirjaamisen muoto, joka tapauksessa lähtökohtana tulee olla asiatietojen oikeellisuus ja virheettömyys. Historiikissa esiintyvä tieto ei saa muodostua yhden henkilön näkemyksestä tiettyyn asiaan, vaan tiedolla tulee olla laajempi pohja (Wahlroos 2000, 51).

Suomen tietokirjailijat ry on listannut tietokirjailijan oikeudet ja velvollisuudet, joihin kuuluu yhdeksän pääkohtaa: kirjoita totuudenmukaisesti, tavoittele laatua, päivitä tietosi, tiedosta valtasi, vastaa omasta tekstistäsi, kunnioita toisten oikeuksia, huolehdi omista oikeuksista, ole kriittinen ja lahjomaton sekä ole itsekkriittinen. (Suomen tietokirjailijat ry 2012.)

Tietokirjailijan oikeudet ja velvollisuudet muistuttavat pitkälti journalistin ohjeita, ja perustyössä vaatimukset ovatkin samanlaiset, riippumatta siitä, tehdäänkö historiikkaa vai muuta journalistista työtä. Avainsanoja ovat totuudenmukaisuus, laatu, kriittisyys, lahjomattomuus ja itsekriittisyys.

Etenkin kirjaa tehtäessä on tärkeää pyrkiä mahdollisimman korkeaan laatuun ja virheettömyyteen, sillä kun kirja on kerran painettu, virheiden korjaaminen on käytännössä mahdotonta. Virheet ovat aina ikäviä, mutta esimerkiksi sanomalehteen voidaan laittaa korjaus seuraavana päivänä ja nettiuutinen voidaan päivittää, mutta painettu kirja on formaattina käytännössä ikuinen. Korjauksia voidaan tehdä seuraaviin painoksiin, jos sellaisia tulee, mutta jo tehtyyn painokseen korjauksia ei enää saada. Sen takia kirja on lopputuotoksena raaka ja lahjomaton.

Toisaalta laadulliset vaatimukset liittyvät paitsi kirjan faktasisältöön, myös sen luettavuuteen ja rakenteeseen. Myös myyntituotteeksi tarkoitettun kirjan odotetaan olevan paitsi rautainen asiasisällöltään, myös ja ennen kaikkea miellyttävä lukukokemus. Tietokirjassakin tulee olla oma tyylinsä, pelkkä tosiasioiden niputtaminen ei rakenna draaman kaarta (Jokinen 2008, 59).

Historiikin ei ole tarkoitus sisältää kaikkea aiheesta saatavilla olevaa tietoa ja materiaalia, vaan aineiston valinta, suodattaminen ja toimittaminen on tekijöiden vastuulla. Työssä on pidettävä mielessä se historiikin luonne asiasisällöltään pätevänä, mutta konseptiltaan esimerkiksi akateemista tutkielmaa kevyempänä tuotoksena. Historiikki tehdään tavallisia ihmisiä varten ja heidän luettavakseen, ei akateemista vertailuarviointia varten.

3 Tiedon hankkiminen

Mittavaa projektia käynnistettäessä on syytä käydä läpi, mistä kaikkialta tietoa voidaan tai on syytä etsiä. Monessa asiassa keskeinen tiedon lähde on Kansallisarkisto, joka vastaa mm. keskushallinnon asiakirjojen arkistoinnista. Kansallisarkistossa on tallennettuna runsaasti monenlaista muutakin yhteiskunnallisesti merkittävää aineistoa kuten kirkonkirjat, käytännössä kaikkien sanomalehtien vuosikerrat sekä erilaisia yhdistysten ja yritysten arkistoja. Kuntien ja kaupunkien asiakirjat taas ovat pääosin niiden omissa arkistoissa.

Kirjaprojektin osalta ei kuitenkaan tarvinnut hyödyntää julkisia arkistoja kuin parin asian tarkistamisessa, lähinnä koskien Mikkelin kaupungin päätöksentekoa raviradan eri vaiheisiin liittyen. Julkisten arkistojen vähän käyttämisen mahdollisti se, että Mikkelin Ravirata Oy:n henkilökunta on tehnyt vuosikymmenten varrella seikkaperäistä ja täsmällistä työtä St Michel -ravitapahtuman vaiheiden arkistoinnissa, joten jo tilaajan omasta arkistosta löytyi yhteensä lähes 50 mappia erilaista aineistoa, josta tietoa saattoi ammentaa.

Historiallisen luotettavuuden suhteen oleellista oli, että huomattava osa aineistosta oli virallisia dokumentteja, joiden todistusvoima oli kiistanaton. Iso osa aineistosta oli esimerkiksi erilaisiin lupa- ja vuokra-asioihin liittyvää teknistä aineistoa, mutta joukossa oli myös mm. raviratayhtiön toimitusjohtajien kirjeitä yhtiön hallitukselle, muistioita kisaan saaduista ja havitelluista osallistujista sekä tapahtuman budjetit ja tuloslaskelmat.

Pelkässä mappien ajatuksella läpikäymisessä oli käytännössä parin viikon työ, sillä aineisto piti käydä läpi huolellisesti, ettei tärkeitä yksityiskohtia mennyt vahingossa läpi käsiin. Teknisluontoisten papereiden joukossa saattoi olla yhden sivun mittaisia yksittäisiä herkkupaloja kuten osallistujien lähettämiä sähköitä tai vaikka illanviettojen kuitteja, jotka ovat omalta osaltaan rakentamassa kokonaiskuvaa tapahtumasta ja sen rakentamisesta.

Erityisen arvokasta raviradan omissa arkistoissa oli yhtiön hallituksen jäsenten kirjeenvaihto, jossa käytiin selväsanaisesti läpi raviradan ja St Michel -tapahtuman tilannetta. Radan päättäjien omasta ajatustenvaihdosta saattoi ammentaa tietoa ja näkökulmia, jotka olisivat muuten jääneet tavoittamatta. Kirjeenvaihdossa oli käsitelty radan ja kilpailun asioita syvällisemmin kuin julkisuudessa, ja alkuperäinen, omana aikanaan kirjoitettu dokumentaatio oli huomattavasti tarkempaa ja sen myötä todistusvoimaisempaa kuin mihin vuosikymmeniä myöhemmin tehtävissä haastatteluissa voitaisiin parhaimmillaankaan ylittää.

3.1 Lehtileikkeet

Koska lopputuotteena oli 256-sivuinen kirja, siihen kerättiin tietoa lukuisista eri lähteistä. Autenttista ajankuvaa täydennettiin lehtileikkeiden tutkimisella. Tarkimmin kirjaa varten käytiin läpi Etelä-Savon maakuntalehti Länsi-Savon, hevosalan merkittävimmän lehden Hevosurheilun sekä Helsingin Sanomien kirjoituksia St Michel -raveja koskien.

Suurimmassa roolissa olivat Hevosurheilu-lehden vuosikerrat, onhan Hevosurheilu kirjoittanut St Michel -raveista vuosien varrella ylivoimaisesti eniten. Kirjoittajan omasta arkistosta löytyvät Hevosurheilu-lehden vuosikerrat 1970-luvun puolivälistä alkaen, joten kaikki St Michelin historian ajan Hevosurheilu-lehdet olivat työtä tehdessä käytännössä käden ulottuvilla. Koska opinnäytetyönä toimivan produktin eli kirjan ensisijainen tarkoitus oli vastata tilaajan tarkoitukseen pätevänä kirjallisena tuotteena, siinä viitataan lähteisiin normaalin toimitustyön tapaan, eikä lähteitä ole merkitty samalla tavalla kuin opinnäytetyössä tehtäisiin.

Valitettavasti työn tiimellyksessä unohtui yksittäisten artikkeleiden kirjaaminen opinnäytetyön lähdeluetteloa varten, joten voidaan vain todeta lähteenä käytetyn Hevosurheiluja vuosilta 1975-2021, Länsi-Savoja vuosilta 1979-2021 ja Helsingin Sanomia vuosilta 1977-2021. Työhön käytettyjen artikkeleiden listaaminen akateemisen työn vaatimalla tarkkuudella on jälkikäteen täysin mahdotonta. Suorissa sitaateissa ja muissa lähdemaininnan vaativissa yhteyksissä lähteet ovat kirjassa normaaliin tapaan lähteitä kunnioittaen.

Helsingin Sanomien osalta kirjaa varten hyödynnettiin lehden nettiarkistoja. Länsi-Savon vanhoja vuosikertoja tutkittiin lehden omissa tiloissa Mikkelissä. Lehden vanhat vuosikerrat ovat myös Kansallisarkistossa, mutta etenkin koronan aiheuttamien rajoitusten aikana Kansallisarkiston mikrofilmiarkistojen käyttö oli kirjaprojektissa käytännössä mahdotonta, sillä arkistosta olisi pitänyt osata tilata juuri tietyt mikrofilmit omaan käyttöönsä. Varattavissa ollut aika oli vain pari tuntia kerrallaan ja mikrofilmien tutkiminen hidasta, joten paras vaihtoehto oli tutkia vuosikertoja Länsi-Savossa, mikä onnistui lehden toimituksen ystävällisen myötämielisyyden ansiosta.

Mikkelin raviradan arkistoissa oli myös jonkin verran muista lehdistä taltioituja lehtileikkeitä, joita saattoi hyödyntää kirjaa tehtäessä.

3.2 Henkilöhaastattelut

Merkittävä osa kirjan tiedonhankintaa ovat henkilöhaastattelut. St Michelin järjestäjätaho ja kirjan tilaaja Mikkelin Ravirata Oy on poikkeuksellinen yhtiö, sillä avainhenkilöiden vaihtuvuus on ollut yhtiössä harvinaisen vähäistä. Yrityksellä oli sama toimitusjohtaja yli 30 vuoden ajan, ja valtaosan hänen ajastaan yhtiön hallituksella oli yksi ja sama puheenjohtaja.

Henkilöhaastatteluja tehtiin puolen vuoden aikana runsaasti. Henkilökohtaisesti tavattuna haastateltiin yhdeksän henkilöä, joista osa useampaan kertaan. Henkilökohtaisesti tehtyjen haastattelujen lisäksi laajempia, vähintään kymmenen minuutin puhelinhaastatteluita tehtiin 32 henkilön kanssa. Jos lasketaan kaikki ihmiset, joihin kirjaa tehtäessä oltiin yhteydessä, haastateltuja on yli sata. Osalta kysyttiin vain yksittäinen tarkentava kysymys tai varmistus toisesta lähteestä saadulle tiedolle, osaa haastateltiin laajemminkin.

Henkilöhaastatteluista tärkeimmät ryhmät olivat St Michelin järjestäjät ja kisan kilpailijat. Järjestäjistä haastateltiin mm. kaikki Mikkelin Ravirata Oy:n toimitusjohtajat ja hengissä olevat puheenjohtajat, muut raviradan toimistossa työskennelleet avainihmiset, ratamestarit sekä tapahtuman hevoshankinnassa mukana olleet.

Kilpailijoista haastateltiin eri vuosikymmenten voittajia ja muita merkittäviä raviurheilijoita. Kolmas haastateltavien ryhmä olivat St Michelin ja ravirata-yhtiön toiminnalle viitekehyksiä luomassa olleet ulkopuoliset toimijat. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi naapuriraviratojen toimitusjohtajat, Suomen Hippoksen johtajat, Mikkelin kaupungin edustajat sekä alaseuranneet toimittajat, joita haastateltiin tapahtuman merkityksen, kehityksen ja onnistumisen arvioimiseksi. On tärkeää saada myös ulkopuolista arviointia, eikä käsitellä asioita vain tapahtuman sisäpiiriläisten näkökulmasta ja heidän toimestaan.

Henkilöhaastattelut ovat historiikin kaltaisessa kirjaprojektissa tärkeitä lähteitä paitsi faktatiedon, myös ajankuvan, tekstin elävöittämisen ja anekdoottien täydentämiseksi ja löytämiseksi. Projektin kannalta oli onnekasta, että valtaosa tapahtuman avainhenkilöistä oli kirjaa tehtäessä hengissä ja sellaisessa kunnossa, että heitä saattoi vielä haastatella. Eri haastatteluissa ei tullut esille myöskään sellaisia ristiriitaisuuksia, joissa eri toimijat olisivat muistaneet asioita selkeästi eri tavalla toisiinsa nähden. Asiat, joissa ei ollut syytä luottaa vain yhden haastatellun lausumaan, sai yleensä varmistettua joltakin toiselta taholta, kun vaan osasi ottaa yhteyttä oikeaan ihmiseen.

3.3 Videoarkistot

Merkittävä osa kirjaa on selkeää urheiludokumentointia, jossa kerrataan paitsi joka vuoden tulokset, myös itse kilpailun tapahtumat. Merkittävä osa tämän osuuden tietojen hankintaa oli arkistovideoilla. Mikkelin raviradalla oli tallessa videot lähes kaikkien vuosien St Michel -raveista, joten kilpailujen vaiheet saattoi tarkistaa videolta itse, eikä olla kilpailutapahtumien kuvailussa lehtileikkeiden varassa.

3.4 Muu kirjallisuus

Tietoa haettiin monenlaisesta olemassa olevasta hevosalan kirjallisuudesta. Kirjaan on merkitty lähdekirjallisuus siinä laajuudessa kuin tarpeellista, mutta erilaista tarkistus- ja tiedonhankintatyötä varten on käytetty lukematon määrä erilaista kirjoittajan hallussa olevaa hevostietokirjallisuutta. Esimerkiksi Suomen raviurheilun vuositilastot (julkaistu vuosina 1974-2002) olivat arvokasta lähdekirjallisuutta erilaisia asioita tarkistettaessa. Jokaista Mikkelin Ravirata Oy:n papereista löytynyttä lukua ei ole erikseen tarkistettu muista lähteistä, mutta tarkistustyötä on tehty runsaasti, sekä asioissa, jotka ovat tuntuneet hämmästyttäviltä, että satunnaisotannalla asioissa, jotka eivät sinänsä tunnu erikoisilta.

Enemmän kuin suorana lähdeaineistona, muuta kirjallisuutta on hyödynnetty nimenomaan asioiden tarkistamiseksi, niiden kontekstiin asettamiseksi sekä kokonaisuuksien hahmottamiseksi. Esimerkiksi Hevosurheilu-lehden vuosialbumit (julkaistiin 1970-luvun loppupuolelta 1990-luvun alkuun) ja niiden vuotuiset ratakatsaukset olivat arvokasta lähdeaineistoa arvioitaessa Mikkelin raviradan toimintaa ja toimintaympäristöä muihin raviratoihin verrattuna. Vaikka vuosikuvastoja ei lainattu missään kohtaa kirjaa, niihin tutustuminen oli tärkeä ja hyödyllinen osa tietopohjaa.

3.5 Omat pohjatiedot

Merkittävä osa kirjan tietoperustassa oli myös kirjoittajan oma, vuosikymmenten aikana hankkima tietopohja raviurheilun parista. Tätä osaa korostaa jo lähtökohta, jossa kirjan tiilaaja oli aktiivinen osapuoli kirjoittajan suuntaan. Kun kirjoitetaan ravitapahtuman 40-vuotishistoriikka, on hyvä lähtökohta, jos kirjoittaja on itse ollut paikalla noin 25 kertaa.

Oma pohjatieto auttaa paitsi siinä, että tietää asioita jo valmiiksi, etenkin siinä, että tietää, mistä tietoa voi etsiä ja hankkia. Oma, kattava lähdekirjasto sekä alan toimijoiden hyvä tuntemus auttavat, kun pitää etsiä tietoa tai varmistusta muualta vastaan tulleeseen tietoon. Empiirinen kokemus St Michel -raveista ja alalta ylipäätään antaa perspektiiviä eri asioihin.

Kun on hyvät omat pohjatiedot, lähteisiin osaa luonnostaan suhtautua kriittisesti. Esimerkiksi takavuosien raviohjelmassa hevosten valmentajatiedot olivat usein hyvin vajavaisia, eli vaikka hevosella olisi tosiasiasa ollut eri valmentaja, monesti hevosen ohjastaja merkittiin myös sen valmentajaksi. Jos oma tietopohja ei soittaisi kelloja tällaisissa asioissa, kirjan hakemisto-osuuteen kuuluvaan valmentajaluetteloon olisi helposti tullut virheitä. Kun omat epäilykset heräävät, asiat on helppo tarkistaa asianosaisille ihmisille soittamalla, mutta jos alaa ei tunne kattavasti, ei lähteitä osaa myöskään kyseenalaistaa, vaan niissä esiintyvät asiat muuttuvat helposti todeksi.

Näin laajassa projektissa tietoa piti etsiä todella monista eri paikoista, sekä dokumenteista että ihmisiltä kysymällä. Kun tuntee alan toimijat, tietää myös sen, keneltä kannattaa tarkistaa mitäkin asioita ja kenen muistiin ja kertomaan voi luottaa ja kenen puheita täytyy tarkistaa enemmänkin.

4 Kirjan tuotantoprosessi

Kirjan tuotantoprosessi aloitettiin määrittelemällä tilaajan kanssa se, millainen kirjasta halutaan. Heti alkuvaiheessa yhdessä tilaajan kanssa todettiin, että monien historiikkien ongelmana on, että vaikka ne olisivat tietopohjaltaan päteviä, sisältö ja ulkoasu saattavat olla puisevia. Lähtökohtana oli tehdä St Michelin historiikista kaikilta osin sellainen kirja, jota olisi miellyttävä lukea ja käyttää.

4.1 Laajuus, ulkoasu ja taitto

Aluksi kirjan laajuudeksi haarukoitiin tilaajan kanssa noin 160 sivua, mutta varsin nopeasti projektin aloittamisen jälkeen kuitenkin selvisi, että 160 sivua ei tulisi riittämään, jos historiikki haluttaisiin toteuttaa edes likimain suunnitellussa kattavuudessa. Tilaajan kanssa käytyjen nopeiden neuvottelujen jälkeen historiikin maksimisivumääräksi sovittiin 256 sivua.

Kirjan ulkoasusta pyydettiin tarjous graafikko Eija Lampelalta, joka on työskennellyt vuosikymmenet erilaisten ravialan projektien parissa. Tarjous myös johti yhteistyöhön, mikä oli projektin kannalta erittäin tärkeää ja arvokasta. Lampela on paitsi erittäin taitava graafikko, myös ravialan tuntija, joten hänellä oli oman osaamisensa kautta hyvä näppituntuma siihen, mikä on tärkeää ja mikä vähemmän tärkeää. Kun graafikko tuntee myös alan, jota kirja käsittelee, ei tarvitse olla koko ajan vahtimassa, onko oikea kuva oikealla paikalla. Jos esimerkiksi ravikirjaa tehtäessä graafikon silmissä kaikki hevoset olisivat samanlaisia, prosessi olisi paljon vaivalloisempi.

Tärkein tekijä Lampelan valinnassa graafikoksi oli kuitenkin hänen erinomainen ammatillinen osaamisensa. Kirjan ulkoasu on puhtaasti hänen suunnittelemansa. Alussa käytiin pari hyvin pikaista palaveria siitä, millaisia toiveita kirjan tilaajalla ja kirjoittajalla on ulkoasun suhteen, ja kun toiveet oli esitetty, ensimmäisistä mallitaitoista tehtiin enää hyvin pieniä viilauksia ulkoasuun.

Kirja koostuu kahdenlaisista luvuista. Jokaiselle St Michel -kilpailulle on oma aukeamansa, eli yhteensä 80 sivua on käytetty itse kisatapahtumien käsittelemiseen. Kisaaukeamilla on oma taittomallinsa, jossa aukeaman vasemmalla sivulla on varsinainen tekstiosuus ja oikealla sivulla kuvat, täydelliset tulokset sekä voittajan faktatiedot. Tulosaukeamalle on oma taittotyylinsä, jossa fonttikoko on hieman erilainen kuin muissa luvuissa. Teksti on myös taitettu kolmelle palstalle, kun muissa luvuissa sivu on jaettu kahdelle palstalle.

Alusta asti oli selvää, että kirjaan tulee runsaasti kuvia, ja ulkoasu pohdittiin yhdessä graafikon kanssa sellaiseksi, että kuvat myös pääsevät oikeuksiinsa. Tilaaja hyväksyi heille ehdotetun, varsin suuren sivukoon, jonka myötä kuvia saattoi käyttää näyttävästi. Paria tilastoaukeamaa lukuun ottamatta kirjan kaikilla aukeamilla on vähintään yksi kuva.

Graafisessa ilmeessä on monia pieniä yksityiskohtia, joita ei välttämättä tule ajatelleeksi, mutta ne antavat kokonaisuudelle viimeistellyn ilmeen. Esimerkiksi taitossa käytetty sininen väri on nimenomaan ”St Michelin sininen”, eli sama väri, jota Mikkelin ravirata on vuosikautia käyttänyt tapahtuman mainoksen ja muun ulkoasun pohjavärinä. Samoin esimerkiksi tulosaukeamien vinjettinä toimiva hevosenpää on otettu Mikkelin raviradan vanhoista mainoksista. Tämän tyyppisillä asioilla on luotu yhtenevää St Michel -ulkoasua ja siltaa tapahtuman ja kirjan välille, vaikka asia ei kirjan lukijalle ehkä sinänsä avaudukaan.

4.2 Sisällön suunnittelu

Kirjan sisällön suunnittelussa tilaaja antoi varsin vapaat kädet. Toinen toimija oli aikaisemmin tehnyt raviratayhtiölle idearungon, joka luovutettiin käyttöön, mutta sen evästeenä todettiin, ettei runkoa tarvitse tai edellytetä hyödynnettävän. Aiemmin tehdyssä idearungossa oli historiikkiin liittyviä perusasioita, mutta myös ilmiselviä puutteita, eikä siinä ollut mainittavaa hyötyä työn suunnittelemisessa.

Alkuvaiheessa tilaajan kanssa käydyissä keskusteluissa puhuttiin historiikin rajaamisesta melko tiukasti nimenomaan St Michel -ravitapahtumaan. Nopeasti prosessin käynnistymisen jälkeen tuli kuitenkin selväksi, että St Michel -ravitapahtuma ja Mikkelin Ravirata Oy ovat niin kiinteät ja merkittävät osat toisiaan, ettei olisi järkeä lähteä rajaamaan raviratayhtiön vaiheita kirjan ulkopuolelle.

Pienen mietinnän jälkeen päädyttiin siihen, että kirja on edelleen nimenomaan St Michel -ravitapahtuman historiikki, mutta siinä käsitellään myös raviratayhtiön vaiheet niin laajasti, että ratayhtiölle ei ole tarvetta tehdä erillistä historiaselvitystä. Yhteinen linja sisällön suhteen löytyi tilaajan kanssa helposti, sillä yhteinen näkemys oli, että kun St Michelin historiikki kerran tehdään, ei ole järkeä alkaa erikseen tehdä raviratayhtiön historiikkia ilman St Micheliä. Yhtiön ja kilpailun merkitys toisilleen on niin keskeinen, ettei toista kannata käsitellä ilman toista.

Kirjassa käsitellään raviratayhtiön perustaminen, vaiheet ja kriisit sekä yhtiön toimitusjohtajat ja hallituksen puheenjohtajat. Se, ettei kirja ole raviratayhtiön historiikki, näkyy valinnoissa esimerkiksi siten, että kaikkia yhtiön hallituksen jäseniä tai yhtiön työntekijöitä ei ole lueteltu, toisin kuin esimerkiksi St Michel -kilpailuun osallistuneet hevoset, ohjastajat

sekä valmentajat. Toisaalta kirjaan otettiin mukaan esimerkiksi taulukko Mikkelin ajajaliigan voittajista, mikä ei sinänsä ole varsinaista St Michel -asiaa, mutta täydentää kokonaisuutta paikallisesta näkökulmasta.

Sisältöä suunniteltaessa pyrittiin pitämään mielessä kirjan helppolukuisuus. Koska toiveena oli, että kirjaan tarttuisivat myös sellaiset ihmiset, jotka eivät välttämättä yleensä lue kirjoja, sisältö suunniteltiin riittävän kevyisiin osiin, jolloin kirjasta ei tulisi liian raskasluvuista. Sopivan kevyt rakenne yhdistettynä laajaan kuvitukseen oli alusta asti tärkeä ohje-nuora.

Sisältöä suunniteltaessa ajatuksena oli nostaa esille paitsi faktat ja ilmiselvät asiat kuten kisan voittajat, myös vähemmän tunnettua historiaa, jota kirjaprojektin edetessä nousikin ilahduttavasti esiin. Johtoajatuksena tilaajan ja kirjoittajan kesken oli tehdä urheilukirja, joka palvelisi selvästi laajempaa lukijajoukkoa kuin perinteinen historiikkimuoto.

Kirjan rakennetta pohdittaessa päädyttiin toteuttamaan sisältö niin, että varsinaisessa leipätekstissä ei ollut lainkaan suoria sitaatteja, vaan kaikki suorat sitaatit olivat erillisinä nostoinaan. Ratkaisun taustalla oli osittain tekijän pelko siitä, että suoria sitaatteja tekstissä käytettäessä ainakin osasta lukuja tulisi liian sitaattivetoisia, eli niihin tulisi ns. nauhan purun tuntua. Kun kaikki sitaatit ovat erillisinä nostoinaan, tyyli ohjaa kirjoittamaan asioita leipätekstissä enemmän auki omin sanoin, ja samalla suorien sitaattien painoarvo nousee. Kun jokainen sitaatti on omana nostonaan, löysät sitaatit karsiutuvat pois paremmin kuin niitä suoraan leipätekstissä käytettäessä. Tällä tavalla toimittaessa sitaatit myös luovat oman taittoelementtinsä, jolla taittoa monipuolistetaan ja elävöitetään.

4.3 Kuvitus

Kirjan laajan kuvituksen perustan luovat valokuvaaja Juhani Länsiluodon otokset. Heti projektin suunnitteluvaiheessa otettiin yhteyttä Länsiluotoon, joka työskenteli Hevosurheilu-lehden kuvaajana vuodet 1974-2014. Juhani Länsiluodon kanssa tehtiin sopimus, jolla kirjan käyttöön saatiin kaikki hänen arkistostaan tarvittavat kuvat, minkä lisäksi Länsiluoto otti hoitaakseen myös muiden kirjassa tarvittujen kuvien käsittelemisen. Länsiluoto ja kirjan taitosta vastannut Eija Lampela ovat työskennelleet paljon yhdessä, joten heidän keskinäisen yhteistyönsä tiedettiin olevan toimivaa ja mutkatonta, mikä oli prosessin sujuvuuden kannalta arvokasta ja tärkeää.

Kirjaan päätyi yhteensä 270 kuvaa, joista yli puolet on Juhani Länsiluodon ottamia. Vanhempaa urheiludokumentaatiota täydennettiin muiden Hevosurheilu-lehteen kuvanneiden kuvaajien kuvilla. Näiden osalta asiat kävivät yksinkertaisesti, sillä Länsiluodolla on pääsy

Hevosurheilun arkistoon, josta hän saattoi itse tuottaa kuvat kirjan käyttöön. Näin ollen riitti, että hankittiin kuvaajilta luvat kuvien käyttöön, mikä hoitui sujuvasti ja kohtuuhintaisesti. Tuoreempaa urheilukuvitusta tuotti Terhi Piispa-Helisten, joka on jo pitkään kuvannut voittajakuvat Mikkelin raviradan laskuun.

Mikkelin raviradalla oli ilahduttavan hyvä kuva-arkisto St Micheliin liittyen, ja raviradan arkistoista löytyi nimenomaan sellaista itse kilpailutapahtuman ulkopuolista materiaalia, jota ei ollut löydettävissä mistään muualta, ja joka toisaalta täydensi ja väritti historiikin kokonaisuutta kovan urheiluytimen ulkopuolelle.

Raviradan kuva-arkiston kanssa ongelmana oli, että vanhoista kuvista ei ollut kaikilta osin selvyttä siitä, kenen ottamia kuvat ovat. Vaikka ei ollut mitään syytä epäillä, etteikö raviradalla olisi oikeutta kuvien käyttöön, tehtiin vanhojen kuvien ottajien jäljittämiseksi mittava määrä salapoliisityötä. Kuvien ottajat pystyttiin suurelta osin jäljittämään ja nimeämään, mutta valitettavasti jonkin verran kuvia jouduttiin merkitsemään raviradan kuva-arkiston nimiin. Asiaan vaikutti suuresti, että ainakin osan kuvista ottajaksi oletettu henkilö on menehtynyt, eikä asiasta saatu täyttä selvyttä.

Raviradan kuva-arkiston läpikäyminen työllisti kirjan tekijää merkittävästi, sillä kuva-arkisto oli laaja, eikä kenelläkään ollut mitään käsitystä, mitä se lopulta sisältää. Kuvia oli paljon paitsi fyysisinä valokuvina, myös dioille kuvattuina, mikä teki kuvien läpikäymisestä hidasta ja hankalaa. Diakuvien joukossa kuitenkin oli ehdottomia herkkupaloja, ja kun sellaisia löytyi, oli selvää, että kaikki kuvat täytyy käydä yksitellen läpi, ettei mitään korvaamattoman hienoa mene läpi käsien.

Fyysisten kuvien lisäksi raviradalla oli paljon kuvia pilvipalvelussa, jonne oli ladattu tuhansia kuvia ilman varsinaista valikoimista. Myös näiden läpikäyminen oli työlästä. Lisäksi muutaman kerran oltiin tilanteessa, jossa tiedettiin johonkin asiaan liittyvän kuvan kyllä olevan olemassa, mutta jos kuvaa ei oltu alkuvaiheessa huomattu ottaa erikseen talteen, sitä saattoi joutua etsimään loputtomalta tuntuvista kuva-arkistoista. Tällainen on tietysti huonosti käytettyä aikaa ja mitä turhauttavinta kiireisen kirjantekoprosessin keskellä.

Kuvituksen suhteen tehtiin paljon työtä ja haluttiin saada käyttöön parhaat mahdolliset kuvat. Arkistoja tutkittaessa selvisi, että osasta tapahtumista maakuntalehti Länsi-Savolla on ylivoimaisesti parhaat kuvat, joten Länsi-Savosta tiedusteltiin mahdollisuutta ostaa kuvia historiikin käyttöön. Päätoimittaja Timo Laitakari suhtautui historiikkipyrkimykseen kiittävän myönteisesti, ja Länsi-Savon arkistosta saatiin käyttöön halutut kuvat. Muutamia kuvia hankittiin myös Ruotsista, ja osittain kuvitusta löytyi myös kirjan kirjoittajan omasta arkistosta. Kaikkiaan kuvituksesta tuli kattava ja laadukas, ja kun kirja toteutettiin näyttävästi

taitettuna laadukkaalle paperille ja isolla sivukoolla, kirjan kokonaisilmeeseen oltiin erittäin tyytyväisiä.

Kuvituksessa on mukana todellisia helmiä, jotka olisivat ilman historiikkia jääneet kokonaan unholaan. Ehkä suurin ilonaihe on kirjan sivulla 60 oleva kerrassaan upea, värikylläinen ja hienosti säädetty kuva Mikkelin omasta Sakari Kostamosta, ajamassa St Michel -karsinnassa vierellään Euroopan tuon ajan menestyneimpiin raviurheilijoihin kuuluvien Torbjörn Janssonin ja Veijo Heiskasen vierellä. Tällaisten kuvien julkaisemista näin hienossa formaatissa voi perustellusti pitää jopa kulttuurityönä.

4.4 Sisällön tuottaminen käytännössä

Projektin aikataulu oli hyvin selkeä, eli painetun lopputuotteen piti olla valmis viimeistään 15.7. 2021. Koska kirja on St Michel -ravitapahtuman 40-vuotishistoriikki, kirjan piti olla valmis 40-vuotisjuhlakisaaan mennessä. Tilaajan kanssa asetettiin alun perin aikatauluksi, että kirja olisi periaatteessa valmis toukokuun puolivälissä, jotta sitä ehditään viimeistellä rauhassa.

Tilaaja antoi kirjoittajalle ilahduttavan vapaat kädet projektin toteuttamiseen. Kun laajuus ja sisältökonsepti oli sovittu, kirjaa saattoi toteuttaa vapaasti oman näkemyksen mukaan. Tilaajaa pidettiin pääpiirteittäin tietoisena kirjan etenemisestä, mutta ohjausta tai vaatimuksia sisällön suhteen tilaaja ei käytännössä esittänyt. Myös tilaajan kannalta vähemmän mairittelevat asiat saatiin esitellä kirjassa siinä laajuudessa kuin kirjoittaja halusi, eikä näistäkään tarvinnut käydä tilaajan kanssa kuin lähinnä toteavat keskustelut. Hankalien asioiden esittelemistä helpotti osaltaan se, että kaikki haastatellut avainhenkilöt puhuivat asioista varsin samansisältöisesti, vaikkakin jokainen omasta näkökulmastaan.

Projekti käynnistettiin kunnolla loka-marraskuun vaihteessa 2020, jolloin kuviot oli sovittu tilaajan kanssa. Kirjan käytännön toteutus alkoi Mikkelin raviradan avainhenkilöiden ensimmäisillä haastatteluilla ja raviradan arkistojen noutamisella.

Historiikin selvästi merkittävin haastateltava oli Mikkelin Ravirata Oy:n toimitusjohtajana yli 30 vuotta toiminut Jaakko Laitinen, joka on ollut myös St Michel -ravitapahtuman kantava voima. Laitinen haastateltiin kirjaproessin aikana kasvokkain kolmeen kertaan, minkä lisäksi puhelimitse häneltä tarkistettiin asioita kymmeniä kertoja.

Laitisen ensimmäinen haastattelu tehtiin heti kirjaprojektin alkuvaiheessa, jolloin kirjan tekijä ei ollut vielä käynyt kaikkea asiaan liittyvää materiaalia läpi loputtoman yksityiskohtaisesti. Tämä oli etenkin jälkikäteen ajateltuna erittäin hyvä ratkaisu, sillä ensimmäisellä

haastattelukerralla Laitisen kanssa asioita käytiin läpi isomman kuvan tasolla, ja vasta myöhemmissä haastatteluissa menttiin yksityiskohtaisemmalle tasolle. Jos haastattelut olisi tehty vasta myöhemmässä vaiheessa, olisi todennäköisesti heti mentty tarpeettoman yksityiskohtaiselle tasolle, ja nyt toimitulla tavalla tekeminen palveli kokonaisuutta hyvin.

Materiaalia kertyi kaikkiaan runsaasti. Kirjaa varten kerättyä aineistoa kertyi muistiinpainoina, kopioina ja muina projektiin liittyvinä papereina yhteensä viisi isoa mapillista. Kun kirjallisen aineiston lisäksi olivat henkilöhaastattelut, valokuvat ja muu lähdeaineisto, materiaalia oli erittäin paljon.

Itse kilpailutapahtumia käsittelevä aineisto lajiteltiin kisavuosien mukaan, minkä lisäksi omiin osiinsa arkistoitiiin mm. Mikkelin Ravirata Oy:n vaiheet, asiaa koskevat ihmiset, valtakunnallinen ravipolitiikka ja -talous, Mikkelin raviradan rakennusprojektit ja kisan suurimpien tähtiravureiden asiat erikseen. Lisäksi koottiin Suomen ja Euroopan suurimpien ravidkilpailujen kunniataulukot omaksi helposti saavutettavissa olevaksi kokonaisuudeksi, jolloin asioita pystyttiin vertaamaan helposti ristiin.

Kirjassa on kahdenlaisia lukuja, vuosittaisiin urheilutapahtumiin liittyvät osuutensa sekä yleisemmin raviradan ja St Michel -kokonaisuuden vaiheita käsittelevät lukunsa. Molempia edistettiin alusta asti samanaikaisesti, mikä oli tekemisen kannalta virkistävää, mutta myös vaativaa ajan ja ajatuksen käyttämisen suhteen.

Kirjassa käsitellään alkuperäistä ajatusta enemmän yleisiä ravipolitiikan ja -talouden vaiheita. Tämä koettiin tärkeäksi, sillä Mikkelin Ravirata Oy ja St Michel eivät ole ulkopuolisista tekijöistä riippumattomia asioita, vaan yhteiskunnalliset ja ravipoliittiset tekijät vaikuttavat niihin siinä missä muihinkin ravitoimijoihin.

Kirja pyrittiin tekemään mahdollisimman huolellisesti. Paljon aikaa käytettiin moneen asiaan, joita lukija ei välttämättä rekisteröi lainkaan. Esimerkiksi kuvateksteissä panostettiin siihen, että kaikki kuvissa esiintyvät henkilöt on nimetty. Kun 1980- ja vielä 1990-luvullakin jätettiin kuvissa näkyvät hevosenhoitajat, omistajat ja sponsorit huomattavan usein nimeämättä, nyt haluttiin tehdä korostetusti toisin. Linjana oli, että kun ihminen on kuvassa, hänelle on mainittu myös nimi. Tietoja kaivettiin Suomesta, Italiasta, Ruotsista ja Ranskasta lukemattomilla yhteydenotoilla, mutta kaikkiaan tehtävässä onnistuttiin hyvin. Sama koski myös muuta kuvitusta, ja sellaista raviradan toimihenkilöjoukkoa kirjan kuvituksessa ei olekaan, etteikö jokaista kuvassa esiintyvää olisi myös erikseen nimetty.

Myös tilasto-osuuksissa haluttiin noudattaa erityistä huolellisuutta. Etenkin takavuosien raviohjelmassa hevosten omistajat merkittiin usein vain etunimen alkukirjaimella ja sukunimellä. Maratontaulukoihin haluttiin kuitenkin ihmisten koko nimet, ja omistajien koko nimien selvittämiseen käytettiin runsaasti aikaa ja vaivaa. Projektin yhtenä mottona oli, että kun St Michelin historiikka ei enää tämän jälkeen koskaan tulla kirjoittamaan, on syytä tehdä kirjasta kerralla niin hyvä kuin mahdollista, tarkoittaen myös sitä, että asioita tarkistetaan vaivoja säästämättä.

4.5 Tilasto-osuudet

Kirjassa on vapaamman sisällön lisäksi runsaasti erilaisia tilastoja esimerkiksi eri ennätysistä, kilpailun osallistujista ja kilpailujen tuloksista. Käytännössä kaikki tilastomateriaali on koottu käsityönä eri lähteistä, sillä valmiina niitä ei ollut. Raviurheilussa ei ole maailmanlaajuista kattojärjestöä, jolla olisi kattava tilastointi esimerkiksi maailmanennätysistä, eikä kansainvälistä yhteisymmärrystä ole edes siitä, mitkä ratatyypit ovat ennätysvertailussa yhteismitallisia. Maailmanennätystilastoja varten pitikin ensin määrittää, millaisilla radoilla juostut tulokset kelpuutetaan ennätystilastoihin, ja sen jälkeen piti vielä kaivaa ennätykset esille.

Suurena apuna ennätysten kirjaamisessa oli toimittaja Risto Olamo, joka on harrastanut erilaisia ennätysia 1970-luvulta alkaen. Hänen kanssaan ennätystilastoja vertailemalla pystyi ainakin varmistamaan, että ei putoa kaikkein pahimpiin sudenkuoppiin.

Hankaluutta ennätystilastoinnissa aiheutti etenkin se, että suuri osa ennätystilastoista katsoo Pohjois-Amerikan kärryurheilussa käytössä olevan 5/8 mailin ennätykset yhteismitalliseksi kilometrin ratojen ennätysten kanssa. Näin siitä huolimatta, että Euroopan raviliitto UET on vuosituhanen vaihteessa nimenomaan linjannut, että metri- ja mailimittaisten ratojen ennätykset kuuluu noteerata erikseen. Kirjassa päädyttiin osin UET:n päätöksen johdosta noudattamaan linjausta, jonka mukaan 5/8 mailin ratojen ennätykset eivät ole kilometrin ratojen ennätysia. Erityisen vaikeaksi osoittautui tammojen maailmanennätysten seuraaminen, mutta kaikki ME-taulukot saatiin lopulta ilmeisen oikeiksi.

Kunnianhimoinen ja työläs osa oli listata kaikki St Michel -raveissa 40 vuoden aikana juostut Suomen ennätykset. Vuoteen 2003 asti Suomen ennätysiksi kelpasivat myös tappioajat, mikä teki ennätysten etsimisestä todella työlästä. Käytännössä ennätysia piti etsiä käsityönä vanhojen vuositilastojen SE-listoja ja vanhojen Hevosurheilu-lehtien tulossivuja vertaamalla. SE-listaukset käytettiin tarkistettavana kolmella eri syväasiantuntijalla, eikä niistä ole kulunut virheitä jälkikäteen.

Kirjan mittavimmat tilasto-osuudet koskevat vuosittaisia tuloksia sekä lopussa olevia hevosten, ohjastajien ja valmentajien historiatilastoja. Tulosten suhteen tiedot löytyivät pääosin varsin helposti Mikkelin raviradan omista arkistoista, Hevosurheilu-lehdistä tai raviurheilun vuositilastoista.

Kaikkien tulosten samaan muotoon saamiseksi vaadittiin kuitenkin yllättävääkin käsityötä, sillä kaikista alkuvuosien St Micheleistä ei tulosten yhteydestä löytynyt täydellisiä väliaikoja, vaan ensimmäisen tuhannen väliaika oli kaikissa lähteissä kateissa muutaman vuoden osalta. Kun loppuaika ja viimeisen 500 metrin kellotus kuitenkin olivat olemassa, saattoi näiden tietojen perusteella laskea yhden väliajan. Tällä tavalla toimittaessa väliajasta ei tule absoluuttisen täsmällistä, sillä periaatteessa kisasta jää tuolloin yksi sadan metrin osuus ottamatta huomioon. Kun kuitenkin muistetaan, että käsin kellotetuissa väliajoissakin on aina oma virhemarginaalinsa, laskutoimituksella saatujen väliaikojen saattoi katsoa olevan riittävän täsmällisiä.

Vanhojen aikojen osalta vähiten luotettava lähde tuloksiin on Suomen Hippoksen nettitietokanta eli Heppa-järjestelmä. Periaatteessa Hepassa on täydelliset tulokset vuodesta 1984 alkaen, mutta etenkin vanhojen aikojen osalta Hepassa on merkittäviä puutteita. Tietokantojen yhdistämisen yhteydessä jonkin verran tietoja on tuhoutunut, ja vanhoista tuloksista saattaa puuttua hevosrivi tai -rivejä, ilman että asia tulee mitenkään esille. Jos lähdön voittajahevosen tiedot ovat kadonneet, tulosrivit alkavat toiseksi sijoittuneesta, ja lukijan vastuulla on osata huomata, että ensimmäisellä rivillä ei olekaan voittaja vaan toiseksi sijoittunut.

Maratontaulukot aiheuttivat myös runsaasti työtä. Kaikki tiedot syötettiin käsityönä, ja lisäksi tietoja piti täydentää runsaasti. Oma tietopohja -osassa kuvaillun valmentajatietojen virheellisyyden havaitseminen oli yksi asia, mutta pelkästään tiedolla, että joku asia ei ole oikein, ei vielä pääse pitkälle, jos ei tiedä, miten asian kuuluu olla. Suomalaiset tiedot löytyivät melko yksinkertaisesti, mutta osaa ruotsalaisista tiedoista jäljitettiin monen mutkan kautta. Valmentajan kysyminen hevosella ajaneelta ohjastajalta ei välttämättä ollut kovin luotettava tapa selvittää asiaa, kun kyse oli parhaimmillaan 40 vuotta vanhoista asioista.

Kirja sisältää myös mm. tilastoja Mikkelin alueella vaikuttaneista St Michel -osallistujista sekä useampien sukupolvien ketjuista ihmisissä ja hevosissa. Tällaisia tilastoja ei teoriasakaan voi toteuttaa minkäänlaisena teknisenä ajona, vaan asia pohjautuu alusta loppuun tekijöiden omaan asiantuntemukseen. Näiden osuuksien toteuttamisessa auttoi paljon se, että maratontaulukot oli tehty käsityönä, jolloin jokaisesta St Michel -osallistujasta oli jäänyt jonkinlainen muistijälki.

Tilastojen oikolukemiseen löytyi pienen mietinnän jälkeen pari syväasiantuntijaa, joiden apu oli kullan arvoista. Koska etsittiin paitsi kirjoitusvirheitä, myös ja ennen kaikkea asia- ja ajatusvirheitä, oli tärkeää löytää oikolukijat, joilla oli kyky arvioida myös tietojen oikeellisuutta. Kun tietoja oli yhteensä reilusti yli tuhat excel-riviä, virheitä oli ja ne löydettiin kiitettävästi.

5 Haasteet

Kirjaprojektissa kohdattiin erilaisia haasteita, jotka voi karkeasti jakaa kahteen ryhmään. Haasteet liittyivät aineiston runsaaseen määrään sekä epärealistiseksi laadittuun aikatauluun. Kaksi asiaa aiheuttivat paineita yhdessä ja erikseen.

5.1 Aineiston rajaaminen

Koska kyseessä oli kirjoittajan ensimmäinen kirjaprojekti, merkittävä haaste oli aineiston rajaaminen. Koska kirjan laajuuden sovittiin heti alkuvaiheessa kasvavan lähes sadalla sivulla, oli selvää, että prosessin edetessä kirjaa ei enää aleta laajentaa sovitusta 256 sivun laajuudesta.

Sivumäärän lisäämistä ei haluttu tehdä parista eri syystä. Kirjan haluttiin olevan laajuudeltaan sellainen, että asiasta kiinnostuneiden voi kuvitella myös lukevan kirjaa, ja 256 sivuun mahtuu jo todella paljon asiaa. Toinen syy oli, että koska kirja suunniteltiin alun perin sivukooltaan suureksi ja kaikin puolin kunnianhimoiseksi, tiedettiin kokonaisuudesta tulevan varsin hintava. Sivumäärän kasvattaminen olisi taas nostanut kirjan tekemisen kustannuksia ja samaa tahtia myös sen myyntihintaa, joka jo nyt oli arvioitu melko korkeaksi.

Aineistoa olisi ollut laajempaankin kirjaan, mutta oli hyvä päätös olla paisuttamatta sisältöä enää entisestään. Kun kirjan laajuus oli tiedossa, oli selvää, että mitään osaa ei ole syytä paisuttaa yhtään laajemmaksi kuin se luontaisesti edellyttää.

Koska kirjan haluttiin näyttävän korostetun hyvältä, kirjan tekstilaajuutta rakennettiin osin taiton ehdoilla. Ideana oli, että kaikki osiot taitetaan näyttävästi ja isoilla kuvilla, ei niin, että sivut täytetään tekstillä ja yritetään sen jälkeen mahduttaa sekaan pieniä kuvia. Kirjan rakenteen hyvä ja huono puoli oli sama, eli kun se on tehty toisistaan erillisistä, melko pienistä kokonaisuuksista, kirjaa oli helppo edistää. Toisaalta haasteena oli, että kaikki osiot piti taittaa erillisinä yksikköinä, jolloin niiden tarkka laajuus ilmeni vasta taittovaiheessa. Jos teksti juoksisi isompina kokonaisuuksina, taitto olisi yksinkertaisempi ja paremmin ennakoitava, mutta myös tekstimassojen tuottaminen erilaista kuin pienempinä palasina rakennettaessa.

Aineiston rajaamisesta tuli joka tapauksessa merkittävä haaste. Alkuvaiheessa laadittiin melko tarkka sivubudjetti eli suunnitelma siitä, kuinka monta sivua mitäkin aihetta tulitaisiin käsittelemään. Sivubudjetti kuitenkin romutettiin sellaisenaan varsin nopeasti, kun historian vaiheista nousi erilaisia aiheita, joiden katsottiin ansaitsevan tulla käsitellyksi, vaikka niitä ei oltu alkuperäisessä sivubudjetissa huomioitu lainkaan. Projektin ollessa jo varsin

pitkällä todettiin, että kaikkea suunniteltua ei tulla saamaan mahtumaan kirjaan alun perin suunnitellussa muodossa tai laajuudessa, jolloin kirjan keskelle päätettiin tehdä oma kuvagalleria-lukunsa, jolla kuitattiin useita sellaisia asioita, joita oli aikaisemmin suunniteltu laajemmin auki kirjoitettavaksi. Ratkaisu oli lopulta varsin toimiva, varsinkin, kun galleriasta tehtiin riittävän laaja eli neljän aukeaman mittainen. Jos kuvagalleria olisi ollut vain aukeaman tai kahden laajuinen, lukijallekin olisi saattanut tulla vaikutelma siitä, että kuvagalleria on toteutettu joko sen takia, että tilaa on liikaa tai liian vähän, mutta koska galleria oli riittävän laaja, tällaista mielikuvaa ei todennäköisesti syntynyt.

5.2 Aikatauluhaasteet

Kokonaisuudessaan kirjan tekemisen haasteet voisi kiteyttää ongelmana oman työn ohjaamisessa. Koska tekijä ei ollut aiemmin tehnyt kokonaista kirjaa, oli vaikea hahmottaa paitsi tila- myös aika-asioita. Jo melko hyvissä ajoin alkuvuodesta oli selvää, että kirja ei tulisi olemaan painokunnossa alkuperäisessä, jälkikäteen arvioituna varsin optimistisessä aikataulussa. Kirjan varsinaisen ilmestymisen ajankohta oli kuitenkin selvä, eikä siinä ollut neuvotteluvaraa, olihan kirjan määrä olla juhlaraveissa myytävänä ja tärkeille toimijoille jaettavana.

Kirjan tilaaja joutui neuvottelemaan painotalon kanssa uuden aikataulun, jolla kirja voidaan toteuttaa. Tällä tavalla saatiin käytännössä kuukausi lisää aikaa, ja aika käytettiin viimeiseen hetkeen saakka. Muutamat asiat löysivät kirjan rakenteessa muotonsa vasta aivan viimeisinä mahdollisina päivinä, pitkälti sen takia, että aika ja tila olivat yksinkertaisesti loppumassa.

Aikatauluhaasteisiin liittyy muutamia ulkopuolisiakin tekijöitä, mutta pääosa ongelmista johtui kirjan tekijän oman työn ohjaamisen vaivallisuudesta. Joitakin osioita pystyttiin eriyttämään toteuttamaan vasta viime hetkellä, mutta paljon sellaistaakin, joka olisi voitu tehdä kuukausia aikaisemmin valmiiksi, tehtiin lopulta viimeisinä mahdollisina hetkinä, vain koska niiden valmistuminen oli jäänyt roikkumaan. Aivan liian paljon ja aivan liian pitkään materiaalia oli ”kirjoittamista vaille valmiina”, eli kirjoittajalla saattoi olla useammankin luvun sisällöstä hyvin selkeä käsitys, mutta sisällön realisoituminen kirjalliseen muotoon venyi epätarkoituksenmukaisesti.

Täysin lopullisessa, kokonaisessa muodossaan kirjaa ei alun perin ehditty oikolukea juuri lainkaan. Eri osioita kuitenkin luetettiin matkan varrella sekä tilaajan edustajilla että muilla asiantuntijoilla niin, että käytännössä mitään ei kuitenkaan mennyt kirjaan suoraan kirjoittajan kädestä. Myös graafikko Eija Lampelan tarkkuus ja ravialan tuntemus auttoivat myös kirjan tekstisisällön viimeistelyssä.

Yksi aikatauluhaasteita luonut asia oli, että kirjan tekijä vastasi yksin niin monesta asiasta. Vaikka taitto ja kuvien tekninen tuotanto olivat muiden käsissä, esimerkiksi kuvien valinta ja taittojen tarkistaminen oli yksin tekijän vastuulla, eikä kaikkeen tähän kuluvan ajan määrästä ollut etukäteen selkeää käsitystä. Jos taittajalta oli tullut illan päätteeksi sivupaketti tarkastettavaksi, paketin läpikäymiseen saattoi hyvinkin mennä useampia tunteja. Vaikka kyse olisi pienistä viilauksista, kuvatekstien laatimisesta ja muista pienistä tekijöistä, kaikkeen kuluu yllättävän paljon aikaa. Omia ongelmiaan aiheutti myös se, että kaikki kirjan tekemiseen osallistuneet työskentelivät omilla tahoillaan. Jos projektia olisi tehty samassa paikassa, olisi ollut yksinkertaisempaa käydä pieniä yksityiskohtia pikaisesti läpi kasvotusten. Työprosessi sujui nytkin erittäin saumattomasti, mutta samoissa tiloissa työskentelemisessä olisi eittämättä omat hyvät puolensa.

Koska pienetkin yksityiskohdat haluttiin saada tarkistettua mahdollisimman tarkasti, niiden selvittämiseen meni välillä suhteettoman paljon aikaa saavutettavaan lopputulokseen nähden. Projektin loppuvaiheessa oli jo pakko jättää joitakin sinänsä kiinnostavia yksityiskohtien johtolankoja seuraamattakin, kun tiedossa saattoi olla, että asian selvittelyyn menisi helposti tuntitolkulla aikaa.

Kirja saatiin toimitettua painoon sovitussa aikataulussa. Painosta kuitenkin todettiin itse, että painokone hurautaisi käyntiin vasta pari päivää myöhemmin, eli kokonaisuuden viimeistelyyn saatiin pari lisäpäivää. Nämä päivät tulivatkin tarpeeseen ja ne myös käytettiin hyvin, sillä sekä ulkoasua että tekstiasua viimeisteltiin parin lisäpäivän aikana paljon. Tässä vaiheessa tilaajakin sai käsiinsä valmiin kokonaisuuden, jonka heidän edustajansa ehdivät parin lisäpäivän aikana lukea kunnolla läpi. Käytännössä mitään korjattavaa ei kuitenkaan onneksi löytynyt, mikä ilahdutti suuresti, sillä alun perin kirja oli menossa painoon ilman heidän lopullista kuittaustaan.

6 Pohdinta

Merkittävin kirjan tekemisessä saatu oppi oli se, että kokonaista kirjaa tehtäessä hoidettavia asioita ja erilaisia yksityiskohtia on loputtomasti. Moni haasteet-kohdassa käsitelty asia johtui lähinnä tekijän kokemattomuudesta kirjaprosesseissa, ja jos uusi kirja-projekti joskus tulee eteen, sen rakentaminen on jo paljon helpompaa. Alkuperäinen aikataulu oli tekijän toimesta suunniteltu jälkikäteen ajateltuna täysin epärealistiseksi, ja se on ehdottomasti suurin oppi tästä projektista.

Lopputuloksena oli kuitenkin hyvä, jos ei suorastaan erinomainen. Kirjan tavoitteena oli olla sekä hyvä tietokirja että miellyttävä lukuteos, ja molemmissa tavoitteissa onnistuttiin hyvin. Kirjassa on paljon tietoa ja se on paketoitu sopivasti ja kiinnostavasti. Myös kirjan rakenne ja kirjallinen asu ovat jälkikäteenkin luettuina varsin onnistuneet.

6.1 Palaute

Lehtiarvioissa kirjan saama palaute on ollut erittäin positiivista.

"Viikonloppuna ajettavat St Michel -ravit ja niitä isännöivä Mikkelin ravirata saivat näköisensä historiikin ... Vauhtijuhlan vuodet ei ole mikään tavallinen historiikki, vaan se on täysiverinen urheilukirja", Länsi-Savo 16.7. 2021.

"Ville Toivosen kirjoittama St Michel – Vauhtijuhlan vuodet 1981-2020 on ulkoasuun myöten kohteensa arvoinen juhlakirja", Hevosurheilu 21.7. 2021.

"Eijan Lampelan uutissivumainen taitto tekee kirjasta helposti luettavan. Siihen soisi tarttuvan muidenkin kuin lajin tosiuskovaisten.

Sisältö etenee kronologisesti ja sisältää tietoiskumaisia nostoja, joten sitä on helppo käyttää myös hakuteoksena. Teos on kokonaisuutena huolellisimmin tehty raviurheilun tietokirja vuosiin", Maaseudun Tulevaisuus 14.7. 2021.

"Ville Toivonen on tehnyt kirjan kanssa erinomaista työtä. Ravilähdöt on käyty läpi siten, että ne alkavat ikään kuin elää lukijan mielessä. Vuosien varrella Mikkelin raviradalla koetut muistot palaavat mieleen.

Kirja on rakenteeltaan sellainen, että siitä on helppo lukea luku silloin ja toinen tällöin. Tai lukea se yhdessä illassa ja vähän yössäkin. Kirjassa esiin nousevat myös henkilöt ja tarinat ravien takaa. Kirja sopii mainiosti sellaisellekin, jolle raviurheilu on vieraampi", Juvan Lehti 22.7. 2021.

”Ravikirjoja ilmestyy suht harvaan ja niiden joukossa Vauhtijuhlan vuodet on merkkitapaus ja klassikko jo nyt”, Orimattilan Sanomat 12.8. 2021.

Myös henkilökohtaisesti saatu palaute on ollut poikkeuksetta positiivista. Kirjaa on kiiteltu sujuvasta rakenteesta, hienosta ulkoasusta, kattavista ja hyvin laadituista tilastoista sekä asioiden rehellisestä käsittelemisestä silloinkin, kun kerrottu ei mairittele kirjan tilaajaa.

Kirjaan kohdistuneeseen positiiviseen suhtautumiseen vaikuttavat myös muut asiat kuin kirjan omat ansiot. St Michel on perinteisesti ollut ravipireissä erittäin arvostettu, suorastaan rakastettu tapahtuma, jonka vaiheiden muistelemisessa on jo lähtökohtaisesti positiivinen pohjaväri.

Vastaanottoon on varmasti vaikuttanut myös se, että monet viime vuosina tehdyistä ravi aiheisistä kirjoista ovat olleet melko vaatimattomia tekeleitä joko tietopohjansa, ulkoasunsa, viimeistelynsä tai pahimmassa tapauksessa kaikkien näiden osalta. Kun lukijat ovat tottuneet siihen, että heidän odotuksensa petetään, hyvin tehdyn ravikirjan aiheuttama lukijakokemus saattaa olla korostuneen positiivinen.

6.2 Omat havainnot lopputuloksesta

Kirja ei tietenkään ole täydellinen. Siinä olisi hienosäädön paikkoja sekä kirjallisen asun että taiton suhteen. Eri vuosien kilpailuja käsiteltäessä tekstin rakenteessa on jonkin verran samankaltaisuutta, taitossa taas olisi ollut hienosäädön varaa ainakin siinä, että viime hetkinä tehdyistä parannuksista huolimatta aivan liian monet rivit päättyvät sanan tavutukseen, eli sanat katkeavat riveillä kesken. Mainitut puutteet ovat kirjan kokonaisuutta arvioitaessa hyvin vähäisiä, mutta niiden olemassaolo on syytä tiedostaa.

Ottaen huomioon millaisessa kiireessä ja hädässä kirjaa loppuvaiheessa tehtiin, kirja vaikuttanee lukijan silmissä varsin viimeistellyltä. Esimerkiksi kirjoitusvirheitä on kirjassa vain pari, kaikki kuvatestit ovat oikeilla paikoillaan ja taitto on tehty rivit tasaten.

Kirja näyttää juuri niin hyvältä kuin haluttiinkin. Kuvat ovat hyviä, hienosti säädettyjä, monet niistä myös näyttävästi taitettuja ja painon ja paperin laatu erinomainen. Tavoite siitä, että kirja näyttäisi hyvältä ja sitä olisi miellyttävä selailta ja silmäillä, on toteutunut täysimääräisesti.

Tietokirja on epäkiitollinen konsepti, sillä lähtökohtaisesti siitä otetaan vain yksi painos, ja jos kirjaan jää pahoja virheitä, niitä ei voi korjata samalla tavalla kuin päivittäisjournalismissa, jossa nettiutiseen voidaan tehdä korjauksia ja printissä seuraavan päivän lehteen

oikaisuja. On konsepti ja media mikä tahansa, luonnollisesti pyritään virheettömyyteen, mutta niiden ilmenemisen ja korjaamisen kannalta kirja on erityisen raaka formaatti. 256-sivuisesta kirjasta ja sen runsaista tilastoista on ymmärrettävästi löytynyt pari pientä virhettä, mutta ei ainuttakaan mittaluokaltaan merkittävää virhettä.

Kirjan sisältövalinnat tuntuvat edelleen perustelluilta ja onnistuneilta. Kirjassa on paljon siihen ilmiselvästi kuuluvaa asiaa, kuten merkittävimpien voittajien laajat esittelyt, mutta myös sellaisia pieniä nostoja, jotka eivät ole lainkaan ilmeisiä, mutta kuitenkin tuovat kirjaan syvyyttä ja inhimillistä väriä. Näitä ovat esimerkiksi paikallisten suuruuksien Sakari Kostamon ja Valde Valentinin esittelyt sekä kertomus Matine-hevosen suvun aikaisemmista vaiheista.

Kaikki kolme aihetta kumpusivat oikeastaan sivulauseista, joita eri haastateltavat eri yhteyksissä mainitsivat. Näihin lankojen päihin tarttuminen edellytti osaamista, ymmärrystä ja viitseliäisyyttä, mutta lopputulos on niiden osalta mainio, paitsi asiasisällön, myös kuvituksen suhteen. Erityinen ilonaihe on Matinen sukujuurten selvittelyyn Ruotsin valtionarkistosta aineistopyynnöllä saatu kuva vanhasta lehtileikkeestä, jolla on suuri arvo paitsi visuaalisesti, myös todistusvoimallisesti.

Onnistunut lopputulos syntyi, kun erinomainen aihe annettiin osaavien tekijöiden käsiteltäväksi. Kirjan hyvyys perustuu siihen, että St Michelistä on paljon värikästä kerrottavaa, mutta myös siihen, että tekijät paneutuivat asiaan tosissaan.

Vaikka keskusteluihin kului paljon aikaa, oli tekijän kannalta erittäin hyödyllistä käydä erilaisia taustakeskusteluja ravialan pitkäaikaisten vaikuttajien kanssa. Näiden keskustelujen avulla täydennettiin kokonais kuvaa St Michelistä, suomalaisesta raviurheilusta ja myös yhteiskunnallisesta toimintaympäristöstä, jossa St Micheliä ja Mikkelin ravirataa on kehitetty. Vaikka näistä keskusteluista varsin vähän päätyi sellaisenaan kirjan sivuille, taustakeskustelut olivat sisältöä koostettaessa erittäin tärkeitä.

Lähdeluettelo

Kirjallisuus

Ikola, Osmo (toim.). 1986. Nykysuomen sanakirja. W+G.

Jokinen, Heikki. 2008. Tietokirjailijan eväät. Suomen tietokirjailijat ry.

Katajala, Kimmo. 1990. Historiikinkirjoittajan opas. SKS.

Wahlroos, Lasse 2000. Opas historiakirjan tekijälle. Finn Lectura.

Sivistyssanakirja Nykysuomen opas. WSOY 2002.

Lehtiartikkelit

Maaseudun Tulevaisuus 14.7. 2021: "Ilolla tehty, hienosti kuvitettu tietokirja", kirjoittaja Kaijaleena Runsten

Länsi-Savo 16.7. 2021: "St Michelin vauhdikkaat tarinat yksissä kansissa", kirjoittaja Hanna Knaapila

Hevosurheilu 21.7. 2021: "Laulunsa arvoinen", kirjoittaja Jorma Kemiläinen

Juvan Lehti 22.7. 2021: "Lukemisen arvoinen teos", kirjoittaja Ville Niskanen

Orimattilan Sanomat 12.8. 2021: "Suomen parhaan ravitapahtuman tyylikäs historiikki orimattilalaisesta kynästä", kirjoittaja Jarkko Nissinen

Verkkosivut

Suomen tietokirjailijat ry 2012, Eettiset ohjeet

Luettavissa: <https://www.suomentietokirjailijat.fi/kirjailijalle/eettiset-ohjeet.html>

Luettu 1.11. 2021